

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja vsak petek na celi polji, in veljá po pošti za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četert leta 1 gld. 15 kr. V tiskarnici sprejemana na leto 3 gold. 60 kr., za pol leta 1 gold. 80 kr., za četert leta 90 kr., ako zadene na ta dan praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XXIV.

V Ljubljani 15. kimovca 1871.

List 37.

Kaj si nakopuje svet, ker rop poterjuje.

„Rimski rop se dá opravičiti“, tako je učil „Tagblatt“ z drugimi liberalci. Morebiti bodo slamo-modrijani tudi to-le vedili opravičevati, kar le kratko posnamemo?

Zasačili so pravila ruskih rovarjev in človekoklavcev, ki so tudi pravila rudečkarjev vesoljnega sveta in katerim nimajo kaj zavidovati pravilom naj bolj prenapetih „mednarodežev“, pravi „Unità“. Pravijo na pr.: Puntar je preklican človek. Ne more imeti za nobeno reč koristoljubja, ne opravil, ne čutil, ne zvéz, ne premoženja, še imena ne. Edina korist, edina misel, edina strast mu je — punt... Raztergal je vso zvezo z družbinskim redom in z vsim omikanim svetom, z vsimi postavami, z vsimi spodobnostmi, z vsimi pogodbami, z vso pravostjo (cednostjo) tega sveta. On je za ta svet sovražnik brez usmiljenja, če nadalje živi, je le zato, da bi bolj zanesljivo podiral. —

Rovar zaničuje vsak nauk in se je odpovedal učnosti svetá... pozná le eno vednost, vednost podirati. Samo zato, in zato samo se učí mehanike, fizike, kemije, medicine. Zato on študira noč in dan živo vedo ljudi, značajev, družbinstva...

Puntar je preklican človek brez serca za državo, za vse olikane verste družbinstva. Med njimi in njim je vojska na gluho in očitno smert, toda vedna in neutolažljiva. Učiti se mora trinoštva prenesti.

Terd je sam seboj, terd mora biti z drugimi. Vsi nežni in mehkužni občutki deržinstva, prijateljstva, ljubezni, hvaležnosti in celo tudi časti morajo v njem biti zaterti od same merzle strasti — rovarstva. Pri njem je edini počitek, edino tolažilo, edino plačilo in zadoštilo: da zmaga punt. Noč in dan mora imeti eno samo misel, en sam namen: razdiranje brez usmiljenja, merzlo in neutrudljivo iti proti svojemu namenu, mora pripravljen biti sam umreti, in moriti s svojo roko, kar ga zadržuje ta namen doseči.

Vsak tovarš mora pod roko imeti več puntarjev druge verste, to je, ne popolnoma podučenih... Včasí pride kateri tovaršev v nesrečo, takrat ne smejo osebne koristi razločiti, če ga je rešiti ali ne, ampak edino le reč puntarska... Takih spakarij so še cele dolge verige.

Kaj pravite k tem človeškim mesarjem, tem pozigavcem, tem petrolejvcem, tem sovražnikom človeške družbe?.. Njih „ne čisto podučeni tovarši druge verste“ so vsi sovražniki katol. Cerkve, rimskega papeža, vsi objedavci duhovstva; to je čisto lahko zapopasti, ker katoliška Cerkev je naj večí prijateljica reda; zato so s tako togoto dihteli, da so Rim dobili in zdaj strašno težko čakajo, da bi Pij IX. oči zatínil, ker menijo, da

bode potlej njih reč s širokimi koraki naprej se pomikala. Rudečkarji imajo na svoji tlaki brez števila časnikarjev, čečkarjev sovražljivih knjižúr in pamfletov, šuntajo nezavedne učitelje po njih shodih, da bevskajo zoper Cerkev in katol. duhovstvo in imajo brez števila družih potov, po katerih ljuliko sejejo. Vse tisto peklenško kričanje zoper dogmo nezmotljivosti ni v korenini nič drugega kakor pomoček, da bi veljavo sv. Cerkve podirali in ložej splošni punt zapalili; zakaj vsak le malo podučeni vé, da ta dogma ni nič novega v katol. Cerkvi, kakor Cerkev sploh nobenih novih verskih resnic ne dela, ampak le obstoječe pojasnuje.

Čudno je, da dostikrat omikani in še kaj misleči ljudje ne spoznajo, kje je otenje in kje poguba, in se prekacujejo v vertinec liberalizma, ki utegne pogoltniti že nje same, gotovo pa njih otrake. Bo mar Cerkev omagala? Jo bode vesoljni krič utopil? Čakite malo! Prestala je že hujši napade, — „ves svet se je neprevi-doma arijanskega vídil“: in glejte jo, ki še nobenega principa nikoli žertovala ni (liberalci jih žertvujete vsak dan!), glejte jo — razširjeno po vsem svetu! Gospod ohrani njo in njene načela, — kajti so večne.

Ljudska šola.

(Govor dr. Čebaška v shodu katol. družbe 3. kim.)

1. Vvod.

Sila važno je šolsko vprašanje; kajti kdor ima šolo v rokah, njegova je prihodnost. Zato med novimi postavami nobena bolj globoko ne sega v družinsko, družbino in cerkveno življenje, kakor šolska. Sicer edina postava, ko bi bila tudi še tako dobra, šol ne bo tako zboljšala in na to stopinja vzdignila, kakor se današnji dan upa in želi; tega ne stori pisana postava, ne sila, ne nadzorništvo. Zato so pred vsim bistveni pri sleherni postavi dobri učitelji, ki imajo spretnost in serce za izrejo otrók, ki se iz pravega poklica in keršanske ljubezni in z ozirom na viši človeški poklic in namen darujejo temu težavnemu, pa blagemu poslu. Dajte nam tacih učiteljev in šole bodo kmalo izverstne, brez veliko postav, brez posebne sile in vednega nadzorništva.

Vendar pa od šole preveč pričakuje, kdor misli, da bo šola sama svet prenovila, da bo vednost in omika, pravnost in čednost, z njo mir in blagostan splošen, ko bode več novih šol. Kdor to misli, ne pozná ne človeške nature, ne skušnje. Spačeni svet preroditi in obličje zemlje prenoviti je zamogla in bo spet zamogla le keršanska resnica in človeku podeljena milost (gnada), kakor se je zgodilo z nekdanjim paganstvom, s sirovostjo srednjega veka in tudi v novejši dobi na veliko krajih. Sama šolska vednost pa ne blaži in ne zboljša serca,

še očitnih hudodelstev ne zmanjša, kakor to naša doba in neoveržljive številke pričajo, da so se s šolami tudi hudodelstva pomnožile in razuzdanosti rastle. Zato je desetkrat boljši ud človeške družbe dober kristjan, ki ni šole obiskal, kakor izšolan, po sercu spriden, če tudi vnanje nekoliko omikan brezvernež. In res je, kar pravi že stari modrijan Platon: „Nevednost ni nar večji hudo, ne nar bolj nevarna; mnogo slabo prebavljene vednosti je veliko hujši.“ Svet osrečiti bo v stanu le Cerkev s šolo na kerš. podlagi osnovani. Tega pa ne najdemo pri novi šolski postavi. Zato so od veliko strani, zlasti od več sto katol. družb že došle pritožbe in prošnje zoper novo šolsko postavo; nar slavniji viši pastirji so vzdignili zoper njo svoj glas. Pri nas smo le od sosedov dobili majčkino knjižico zoper novo šolo; pa še zoper to se je nekako ošabno oglasil „Učit. Tovarš,“ in si je Tagblattovo hvalo zaslužil, za katero mu nismo nevošljivi. Dobro vém, da tudi čez-me bodo zavpili, me s mračnjakom pitali in me nasprotnika napredka imenovali. Pa verjemite, da tacih lučnjakov luč je slabiji kot naš mrak, in njih napredek ne prekosi našega za petelinov skok. Večidel je njih luč — nevera, in napredek — sovražstvo do cerkve in duhovnov. Saj sem se vse življenje z učenjem in podučevanjem pečal, vedno šolstvo pridno opazoval, sem se nekdej s ljudsko šolo, in se sedaj toliko let v viših šolah trudim; zato mislim, da nisem toliko zaostal in se mi ne bo za zlo vzelo, ako svoje prepričanje o tej važni reči razodenem. — Res se more v eni uri le malo omeniti, pa za zdaj bo morda dosti, da se ta reč sproži in nekteri namigljeji naznajo, in dobro bo, ako količkaj pripomorem k spoznanju, da je potreben katol. značaj našim šolam.

2. Namen in začetek ljudske šole.

Človek obstoji iz duše in telesa. Kakor druge organične stvari, zeliša in živali, tudi človeško telo raste in se dobro počuti, da so le vnanje pogoje in okolišine n. pr. zrak, hrana itd. vgodne in posamezni telesni deli zdravi. Saj je človeško truplo močno podobno drugim živim stvarém, obstoji skorje iz enakih delov, in je torej enakim pogojam podvrženo. Drugač pa je s človeškim duhom, ta je bistveno razločen od vsake druge vidne stvari; in zato za njegovo razvitje niso dovelj le primerne vnanje pogoje, ampak drug, že razvit, zbujen duh ga mora buditi, da se zaveda samega sebe; z drugo besedo, človeškega duha mora za dušno, zavedno in prosto življenje zbuditi in odgojiti drug že odgojen človek. In ker je človeška duša s telesom sklenjena, ves človek gledé obeh delov toliko pomoči potrebuje, da nobena druga stvar ne toliko in tako dolgo. Ob kratkem, človeku je treba odgojenja, izreje; sicer bi se nikoli dostojno ne povzdignil čez druge živali, nikoli bi ne bil spreten za svoj poklic.

Omeniti pa moramo tudi prec od začetka, in krepko povdariti, da je človek namenjen za čeznatorni poklic, da namreč ni le za ta svet, ki mu je le pomoček in pot za višji cilj in konec, ampak da je vstvarjen za večnost; kakor je od Boga in je postavljen pod božjo postavo, tako je tudi za Boga, in odgojevanje, ki obsega vsega človeka, mora na to že od začetka ozir imeti, da uri in pripravlja človeka za čas in za večnost, tolikanj bolj pri kristjanih, ki so že pri sv. kerstu postali otroci Božji in dedi nebeškega kraljestva.

To odgojenje mladega človeka, katero je že po sedaj rečenem tako važno in potrebno, je po Božji in natorni postavi prva in pglavitna dolžnost staršev; kajti staršem je Bog otroke zročil in od njih jih bo tirjal. Ker pa starši sami niso vselej dosti spretni za izrejo svojih otrok ali dovelj ne utegnejo, je bila potreba in dolžnost, da se je drugač skerbela za boljši

odrejo otrok. Zlasti je v keršanski dobi cerkev, ktera je po sv. kerstu postala duhovna mati novo keršenim otrokom, imela skerb in dolžnost, da so njeni otroci bili zvesti kerstni obljudi, po keršansko izrejeni kot udje in sodediči Jezusa Kristusa. In zares je cerkev kot dobra mati ob vsih časih po Jezusovem zgledu male vabila v nebeško kraljestvo in jih podučevala v keršanskih resnicah in dolžnostih do Boga, do sebe in do bližnjega. Ker je pa časno pomoček za večno, je skerbna cerkev kmalo začela učiti male tudi druge koristne reči: brati in pisati, številiti in peti, rokodelstva in poljedelstva itd., kakor še dan danes naši misijonarji pri novo spreobrnjenih navado imajo. Tako so se začele farne šole, ki so bile že v tako imenovanem temnem srednjem veku, in so bile v keršanski dobi prve in edine ljudske šole, ter so po tadanjih okolišinah dobro odgojevale človeka za čas in za večnost ob času, ko se svetna vlada za ljudski poduk ni zmenila.

Še le pozno v novejši dobi se je jela država pečati z ljudsko šolo, in sicer tudi v tacih deželah, ki so druge v vednosti in kupčijstvu prekosile, n. pr. v Holandiji, na Angleškem. V Avstriji se je začela nova doba za šolo pod slavno cesarico Marijo Terezijo l. 1774, ki je postavo dala, da naj se pri vsaki fari napravi trivijalna šola, v kateri se uči keršanski nauk z zgodbami sv. pisma, brati in pisati, številiti in gospodarstvo ali kmetijstvo. V vsaki kresiji naj se ustanovi glavna šola, je velevala postava; zglede šole naj skerbé za izrejo dobrih učiteljev. Otroci naj v šolo hodijo od 6—12 leta, in naj potem še obiskujejo nedeljsko šolo. Vsa ta državna skerb za šole se je nadaljevala pod cesarjem Jožefom II in se je dognala l. 1805 v politični šolski vredbi, imenovani politische Verfassung der d. Volksschulen. Vse poznejši šolske postave in prenarredbe so imele to podlago do l. 1868. Zato vse te postave in naredbe zastran ljudskih šol do imenovanega leta 1868 imenujemo ob kratkem staro šolo, da jo lood novih solskih vravnov.

Preden govorimo o stari in novi šoli posebej, prevdarimo še popred nekoliko sploh, kakšna mora biti šola, da bo zadostovalo svojemu namenu. (Dalje nasl.)

Carigrad.

(Poveršni popis mesta. — Pera, Galata, Top-Hané. — Dolma-Bagécé. — Jasonion. — Na višavi. — Cerkev in pokopališa.)

Preden dalje naznanujem, kar sem v Carigradu vidil in skusil, je potrebno, da mesto nekoliko popišem. Carigrad, Konštantinopolj, nekdej Bizanec, Turki ga imenujejo Stambul ali Ištambul, to pa bojda po skvéki iz *εις την πόλιν* (v mesto), kakor so slišali Greke govoriti ob času, ko so ga bili premagali. To mesto je od leta 1453 stolišče turškega cesarstva; njegova lega se šteje med naj lepši vsih mest na svetu. Pet ur ima v krogu, in ob strani, kjer se s suhim stika, ima trojnato silo močno obzidje, ki je pa že hudo razpokano in z zelenjem obrašeno. Zidano je mesto ob zemeljskem nosu ali ertu, ki seže od zahodnjega severa v Belo morje; Belo morje pa ima ondimorski zaliv, imenovan „Zlati rog“ (Chrysokéras), ki seže skoz celo mesto na sever, in pa morsko ožino „Bospor“, ki se steza proti severnemu vzhodu tje do Črnega morja, ter Belo morje s Črnim sklepa. Ravno ob začetku Bospora in kjer se prezali zavetnik „Zlati rog“ zavije proti severu, ob obeh straneh „Zlatorožnika“ in ob obeh straneh Bospora je mesto Carigrad. Njegova zveza s Srednjim in Črnim morjem je kar nalaš za obširno in bogato trgovstvo. Mesto tedaj vodé ločijo v tri dele: ob zahodu „Zlatorožnika“ je Štambul, na 7 homcih kakor Rim, ob vzhodu tega zaliva so predmestja Galata, Pera, Hasem-

paša itd., ob azijski strani Bospora pa je predmestje Skutari ali Skadar. Trije mostovi čez Zlatorožnik vežejo Štambul z Galato in Pero; čez Bospor v Skadar in tudi na druge kraje pa skoraj neprenehoma majhni parobrodi švigajo. Ne verjél bi človek, kdor ne skusi, kako obilno in zgosteno je obćenje na vse kraje; kakor mravlje, tako ljudstvo raznih narodov suje na vse strani.

Carigrad z vsimi predmestji utegne imeti med 600.000 in 800.000 prebivalci (pisavci jih razno naznačujejo); med njimi turkov ni polovica; kacih 250.000 je armenov, 130.000 grekov. (Ne vém če niso med té Bulgari šteti?), 20.000 judov, 6000 hellenov (pravih grekov iz greškega kraljestva) itd.

Kakor je splošni pogled mesta od deleč in z višav mičen, tako je znotraj po tleh in potih grudasto, velik del umazano, z ozkimi ulicami in revnimi hišami. Toda po Carigradu skoraj zmiraj gorí in potlej se mora že nekoliko bolje zidati; pa tudi zavoljo bolj ravne in lepši poti kar po cele verste hiš v prah zmandrajo in tako sčasoma mesto zlepšujejo. Lepši hiše imajo evropejci, zlasti na Peri. K velikim poslopjem pa se štejejo zlasti tudi mohamedanske džamije ali mošeje, katerih ima Carigrad 485 večih, in 30 med njimi še posebno velikih. Med vsimi naj znamenitiši je Aja Sofija, nekdanja bizanška cerkev sv. Sofije. Stanoval sem na Peri pri Mariji Devici oo. kapucinov, kamor hodi avstrijski konzul k cerkvenim opravilom. Francoska cerkev sv. Ludovika je precej zraven, — Pera je na višavi, pod njo pa Fundukli, Top-Hané in Galata. Ondi so stanovanja poslancev, evropejskih trgovcev in gostären.

V ponedeljek, 4. rožnika, sva z Napoleonom pričela mesto ogledovati. Zavila sva po véliki cesti Pera-Galata ali od severa proti jugu in morju. Imela sva ob desni manjši turško pokopališe na Peri, ob levi derviški okraj, kjer je kacih 20 dervišev ali turških mnihov. Kako ti mnih plešejo in kakošni so, sem vidil še le v petek potem in bom pozneje popisal. Duhovnjio na Galati, kamor sva kmali prišla, imajo oo. dominikani, ki pridigajo po laško in o večih praznikih v 3 jeziki: greško, laško, francosko, nekterikrat še tudi arabsko. Cerkev z eno samo ladijo je prav lepa in brani svetinje sv. Renarda z njegovo kervjó. Véliki altar je posvečen ss. Petru in Pavlu. Vsa versta hiš tukaj je lastina sv. Petra, in stare hiše so še od Genovezov, ki so nekdanj stanovali na Galati. Bila je pa to pot vsa Galata ob potu v razdjanji, podiralo in zidalo se je, in marsikaj je móglo jenjati, da so se pota in ulice razširjale. Predmestje Galata je ob morji; bilo je poprej z ozidjem obdano, zdaj pa je poderto. Gredé v dežji, v silovitem blatu skoz predmestje Top-Hané ter mem topničarnice (Fonderie) sva bila kmali pri morji; zavila sva dalje ob morji mem predmestja Funduklii proti vzhodu, in prišla k dvoru Dolma-Bagče, kjer sultan spomladi stanuje; tisti čas pa je bil v Bejler-Bej-Seraju ob Aziji, unkraj Bospora. Nekatere teh reči moram malo razlagati.

Top-Hané pomeni „topovska hiša“ ali topničarnica, ker ondi je topničarska naprava. To predmestice, ravno ob morji, je kaj prijetno z množico čolnov, ki so precej pripravljene, kdor jih potrebuje, in s toliko mešanico barantavcev, kofetarjev, nosičev in vsakterega ljudstva. Tam blizo je džamija Kilidž-Ali paševa, umetni studenec Top-hanejski, in livarnica za topove s 5 kuplami. Še je precej tam orožarnica (Arsenal), obširna plan, pokrita s topovi. Ob bregu je stolpič z žerdjo na verhu, kamor se obeša cesarska zastava. — Mahmudova džamija v ravno tisti ograji je zidava novega zloga, različna od štambulskih. Top-Hané je teržišče, kjer Čirkasi prodajajo uboge sirote sužinje ženske. To je turška kultura, kateri se liberaluhi bližajo s svojim so-

vraštvom za keršansko oliko in s svojo ljubeznijo za človeške kože.

Dolma-Bagče je bila nova spomladnica sultanova Abd-ul-Medžida, zidana ob Bosporu — v mešanici vsih mogotih zlogov in s kinčarijami čez kinčarije; znotranje je menda vravnano po sedanji šegi. — Na ravno tistem prostoru je tudi džamija bivšega sultana Abd-ul-Medžida, v modernem zlogu. Navada je v Carigradu, da si vsak sultan svojo džamijo (mošejo) zida; — te džamije poznejših sultanov so pa zmirom manjše, kolikor sem opazoval. Kaj to pomeni? — Ali peša moham. vera, ali bogastvo? —

Od Dolma-Bagče dalje je predmestje Beşik-Taš (kamena zibel), nekdanj „Petro thermastes.“ Ondi blizo je „Jasonion,“ kraj, ki ga izročilo veže z Jazonom in argonavti, ki so bili bojda po Donavi in Savi prišli svoje dni celo do naše Verhnike.

Zavila sva še pred Beşik-Tašom v hribec ob Peri. Ondod ob potu imajo kaj veliko velikanskih kosaren z vojaštvom, ter sem si mislil, da Turk vender še ni tako na koncu in pod nič, kakor ga vedno popisujejo. Na homcu je prezál razgled na Bospor in predmestje škadarsko. Blezo ga imenujejo „Bella vista.“ Zdi se mi, da ravno na tem mestu sta se bila undan srečala sultan in poslanec Franchi, ter je sultan prašal, kako je z zdravjem sv. Očeta. Z Napoleonom sva se ondi poživila s turškim olom, kakoršen se v Carigradu kuha. Kmalí spodaj, gredé ob večerni strani zopet na Pero je katoliška bolnišnica in ubožnica. Dalje pa cerkev sv. Duha, naj veči in morebiti naj lepši v Carigradu, bazilika s koroma po vsi dolgosti ob obéh stranéh, podpiranima s stebri. Zidal jo je škof Leraux pred 20 leti, Brunoni pa jo je zdaj predelal ter je bila ravno vsa kakor nova. Kacih 3000 katoličanov vernikov ima duhovnjia; pridiguje se v greškem jeziku, ki je naj bolj splošen.

Omenim naj še avstrijsko-katoliško napravo, ki sem jo ta dan vidil, namreč bolnišnico in jetnišnico v nadzoru č. oo. frančiškanov Bošnjakov s cerkvico pri sv. Jurji. Naprava je prav snažna, pa majhna s kacimi tremi bosniškimi oo. frančiškani. Bilo je kacih 18 bolnikov, dva iz Istrije, in bili so silo silo razveseljeni, ko sem jih v njih jeziku nagovoril. Da je pa ubožnost, je pričalo to, ker imeli so še dolg, in celo hiša je bila avstrijski vladi v zakup (arendo) dana. — Na Pero nazaj me je peljal Napoleon mem mohamedanskega (manjšega) pokopališa, ki je silno veliko in obrašeno z logi velikanskih ciprés. Turki imajo polno pokopališ, ki so veči del prav velike, ker mohamedani nikoli ne prekopujejo grobov, ter na ravno tistem mestu nobenkrat v novo merliča ne pokopljejo. Pera sama je vtessenjena med dvoje pokopališe: „Véliko pokopališe“ nad predmestjem Funduklii, in „Malo pokopališe“ pod predmestjem Hasem-paša ob večeru; poslednje pa je že polno in se ne pokopuje več na njem. Sicer ti pokopališi nimate nič žalne podobe; prijetne steze in pota so po njih, kamor Perejci radi na sprehod hodijo. Nad vélikim pokopališem so pokopališa armenov, grekov in katoličanov.

Egiptovski Jožef.

(Dalje.)

Štirnajsti prizor.

Putifarka (sama).

Prazno blo je vse prizadevanje,
Se ne dá mladenič oslepiti;
Vse lepó, gerdó zastoj ravnanje,
V nezvestobo noče dovoliti,
Ker bi s tem Bogá zeló razžalil,
Gospodarju pa nezvést postal.

Strašen serd pa v meni je zapalil,
Da ni slušal me, se bo kesal.
Ali saj sem plašč njegov mu vzela,
In pokažem Putifarju ga v dokaz,
Da mladenič zloben je, ne jaz;
Kazen huda bode ga zadela.
In podpirali mi bodo moji
Posli govorico, ki priderli
Berž so, ko sem vpila v jezi svoji,
In ga v ječo temno mi zaperli;
Zvedel bó, kaj tó se pravi, meni
Ne služiti, tak' mogočni ženi. —

(Živo.)

Čuje glas se trobentanja,
Kteri jasno mi naznanja,
Da se mož mi čez goróvje
Povračuje že v domóvje.
Dobro treba bó paziti,
Da Hebreja zatožiti
Bodem mu veljavno mogla.

(Premišljeno nadaljuje:)

Toda, sreča je okrogla, —
Lahko kdo resnico sproži
Ter pri možu me zatoži,
Prej ko on do mene pride;
Slabo potlej se izide!
Ná-me, vé-m, so sužnji jezni,
A Hebreju so v ljubezni
Vsi pedložni naši vdani,
Vsi so na njegovi strani;
Zato moram poskerbėti,
Možu prva razodėti
Tó prederzno hudobijo —

(Bolj tiho.)

Bolje reči, izmišljijo!
Pa kaj maram, da le trešim
Ga v propad in sama rešim
Se prekanjeno in zvito!
Vžgala jezo strahovito
Bodem v serci Putifarja!
Naj še tak se izgovarja,
Lepša in opravičuje;
Vse zastoj bo, on ne čuje
Ne ene besede same,
Ker boji se grozno zá-me,
Svojo ženo, in zatorej,
Ker se vernil bode skorej,
Čem prijazno ga zvabiti
V sobo in mu naznaniti
Perva zmišljeno prigodbo,
Čez katero ostro sodbo,
Vém, da vedil bo storiti.
Koj čem tó izgotoviti,
Da ne prehité me drugi —

(Zakličé.)

Kje strežaji ste in slugi?
(Pridejo.)

Petnajsti prizor.

Slugi, Putifarka.
Slugi (enoglasno).

Gospa blaga, kaj zahtevaš
In služabnikom velelaš?
Da pokerni smo robovi,
Tó naj pričajo bogovi!

Putifarka.

Moj gospod se povračuje
Danes iz dežele tuje:
Čujte toraj me ponižno:
V okolico pojte bližnjo,
Tam ga zvésto pričakujte,

In ko pride, pozdravljajte
Vsi spodobno ga po šegi.
Tó vidé bo on v zadregi
Pričel z vami govorico.
Vi povejte mu novico,
Da težkó ga pričakujem,
Da sem tužna in žalujem;
Da le potlej bom veselá,
Ko bom zdravega sprejela.

Slugi.

Gospa, tvoji vkazi mili
Bodo zvésto se spolnili;
Precej zdaj ga čakati grémo,
Kar si rekla, mu povémo.

(Odidejo.)

Putifarka (sama).

Zdaj pa sem zagotovljena,
Vém, da duša ga nobena
Ne bo mogla premotiti,
Ne resnice mu odkriti.
S tém pa ni še vse storjeno,
Paziti je neizrečeno,
Da obnašanje ne skaže
Moje mu, kar jezik laže,
Vse nasprotno; da se strinja
Eno z drugim in zedinja,
Le potém se v veri vterdil
In nad njim se bó razserdil.
Torej, ko bo prišel v sobo,
Očitála bom mu zlobo
In neskerbnost še njegovo,
Da me pušča kakor vdovo;
Bom na stol se naslonila,
Kot bi grozno tužna bila,
Plašč Hebrejev mu kazala
Ter prav britko očitála:
Glej, za-mé brezskernost tvoja
Kmal bi bla nesreča moja!
Da z izmišljeno to zvezo
Vžgala bom mu hudo jezo,
Ni se bati, ni dvomljivo;
Ko pa vnamem strast mu živo,
Če ga tud' je čislal, ljubil,
Bo gotovo ga pogubil.

(Škodoželjno)

Mesto v radosti živeti,
V ječi boš, Hebrej, terpeti
Moral hude pokorjenja;
Morda za vse dni življenja
Boš žaloval čez termóto,
V ječi vžival glad, strahoto,
V katero le moj serd te treši;
Naj iz njé tvoj Bog te rěši!

(Odide.)

Šestnajsti prizor.

Putifar v popotni obleki, potem sluga.

Putifar (sam).

Kdo bi mislil, da nadzornik mladi
Je nasprotno moji lepi nadi
Skril hudobnež, ki se prej pobožen
Kazal je in hudega nezmožen?
Kaj mi v tej zadregi je početi?
Sej to komaj meni je verjeti;
Vendar kaže vse, da je resnica:
Priča žene, poslov govorica.

(Ostro.)

V ječi mora on ostati!
Ni mi več premišljevatí;

V ječo strašno ga obsódim,
In ga več ne osvóbodim;
V temi mora koperneti!
Če mu tudi je umreti.
Serce za osveto vdarja,
Koj ta sklep čem poterđiti;
Sluga!

Sluga (prišedši).

Kaj, gospod častiti?

Putifar.

Sém pokličí mi ječárja!
(Sluga odide.)

(Sam.)

Nočem nikdar pred obličje
Več ostudnega hinavca,
Moje sreče zatiravca,
Ki slepil me je lesičje;
Le ječárja čem vprašati,
Kaj začné hudóba čudna,
Ker ta zloba preostudna
Serce mora njemu klati,
Bo znabiti opravičil
Zlobne se namére svoje?
Milosti li prosil moje,
Da bi sodbe ne vresničil?
Komaj čakam, da zaglédal
Bi njegovega ječárja,
Kaj on misli ter prevdarja?

(Začuje terkanje)

Žé je tú, zdaj bó povédal!

Sedemnajsti prizor!

Ječar, Putifar.

Zapovej mi milostivo,
Slušal bom, gospod, pazljivo;
Kar veliš, storiti skušal,
Nikdar ne bom nič opušal.

Putifar.

Kak se tvoj jetnik obnáša?
Se jezi? Je dobre volje?
Ti boš vedel tó naj bolje,
Ali zá-me kaj poprašá?

Ječar.

Lahko mi je govoriti
Na te milostne prašanja;
Vse njegove jaz dejanja
Vém natanko razsoditi.
On nikdár ne obupúje,
Tužen pač, a vendar miren
Vedno je on; čas večeren
Dolgo moli in zdihúje.
Ni serdit, je prav prijazen
In ne praša za nikoga,
Rad in hitro vse me vboga;
Res je čudna ta prikazen!
Ak mladeneč bi obdolžen
Bil od stvári kake druge,
Kot od tvoje je sopruga,
Rekel jaz bi: je nedolžen.

Putifar (še serdit).

To je človek glave zvite,
Prav hinavske, derzovite;
Naj ostane v temni ječi, —
V ječi vse življenje svoje,
Da bo pomnil jeze moje,
Se solzil po prejšnji sreči.
Ostro ti prepevudujem,
Kaj polajšanja mu dati,

Terdo moraš ž njim ravnati,
Glej, da kaj drugač ne čujem!
(Sluga odide.)

(Zamišljen.)

Nekaj vender znemiruje
Vedno meni serce moje,
Dvom še vedno v sercu kluje,
Sam bojim se sodbe svoje.
Ženska rada je slepica
In zgodila se krivica
Morebiti je jetniku,
Zvestemu scer nadzorniku...
(Ostane zamišljen. Zagrinjalo pade.)
(Dalje nasl.)

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. Zahvala in priporočilo. Častitim mestnim prebivalcem naznanim očitno in priserčno zahvalo, da so se pri sprevodu mojega nepozabljivega soproga Emanvela Ulmana tako obilno vdeležili. Ob enem pa naj povém, da s pripomočjo svojega izurjenega sina in pod prejšnim imenom bodem nadaljevala svoje steklarško prodajanje v špitalskih ulicah, in v ta namen prosim, naj nam preblogo občinstvo tudi nadalje svoje zaupanje skazuje.

Neža Ulman.

Govor M. Ilvara

v 5. mesečnem shodu katol. društva 3. kim. *)

Če po kateri fari ali deželi toča pobije, začnejo nevedni ljudje včasih copernice ali pa cerkovnika dolžiti, češ, da so copernice točo naredile in da je cerkovnik premalo zvonil; se vé da v take prazne vraže noben pameten človek ne veruje. V primeri ravno taka se je godila zlasti pred nekaj časom v naši Avstriji; od kar je nastajalo toliko nesreč, da tako rekoč roka roko ena drugi podaje, se je nekterim učenim gospodom kriva misel v glavo zoplodila, da zraven konkordata pred vsem drugim so šole krive Avstriji vseh nesreč. Čujte, kako so ti gospodje v državnem zboru modrovali? Rekli so: Naše šole so zanič, zato ker so pod duhovskim nadzorstvom, ker preveč katekizma se v njih uči; pruski šolmoštri so vojsko dobili; in še več tacega, torej da šola se mora predrugačiti, ločiti se od cerkve, postaviti se na brezversko podlago, država naj ima naj više nadzorstvo; to pomaga Avstriji; se vé, ker vava škoda, da se niso vže poprej tega izmislili! Čudno! kako neki so taki Salomoni do te modrosti in prebrisanosti prišli? Sv. Duh jih gotovo ni razsvetil, ker možje s takimi mislimi ga nikoli na pomoč ne kličejo; kakor njih sad kaže, je bil sv. Duh še le strani bežal od njih, zakaj spekli so bili res Avstriji novo pogačo brezvérskih šol, dasiravno je Avstrija še verska, saj po naj veči večini prebivalcev.

Ta šolska brezvérnost se res v naši deželi še ne kaže kar očitno in veliko učiteljev je res hvale vrednih, — ali svoje roge je že večkrat spod kožuha pomolila. In kakor ni vsaki želodec tako močan, da bi zamogel vsako jéd dobro prebaviti in prekuhati, ravno tako se godi z novo šolsko postavo, da se zvestim vernikom dobro ne prileže; zato se pa povsod grajanje namesto pohvale sliši. Le nekteri šolski učitelji je nikoli dosti prehvaliti ne morejo, menda mnogi tudi zato, ker menijo, da bi tako bolj prosti bili, ali si sicer kacega priboljška od tod upajo, ki pa ni zanesljiv, in bi bil na verski podlagi bolj gotov in zanesljiv. Komur je šola res pri sercu in mu je mar za pravo keršansko

izrejo otrók, se nikakor ne more strinjati z duhom in načeli nove šolske postave, ki daje kjuč vrata odpirati nejeveri, je torej duhu katoliške cerkve nasprotna. Res je, da na Kranjskem je nekaj malo manjši nevarnost, od kar jo je deželni zbor ljubljanski nekoliko malo po cerkvenem duhu pre naredil; vendar poglavitna reč ostane podlaga in princip, na kterelega je novo šolstvo postavljeno. Ko bi bila ta podlaga dobra, bi poglavar sv. Cerkve novih postav ne bil obsodil. Kdo potem smé očitati naši duhovšini in drugim vernikom, da niso šolski prijatli, ampak le nasprotniki šol, če derže s poglavarjem katol. Cerkve in nočejo dati veljave brezverskemu načelu ali principu. Ali ni ravno to dolžnost nas vsih, ki smo katoličani? Kdo drugi je bil prvi začetnik šol nego duhovniki, in kdo drugi je skozi 18 stoletij ljudi in mladino podučeval in iz teme nevednosti in nejevere pripeljal na pravo pot resnice in zveličanja, ktero je pokazal Jezus Kristus? Šola na verski podlagi ter konfesionalna, ta je bila prava. In lejte, judom in protestantom so se pustile njih konfesionalne šole pod njih duhovnim nadzorstvom, le nam katoličanom so se vzele iz področja katoliške cerkve, in spreminile so se v brezverske šole! Ali je to prav? Mi kmetiški ljudje se le takrat zanesemo, da bo naša mladina v šolah brez nevarnosti, ako so šole pod duhovskim vodstvom. Vera je vsakemu pravemu katoličanu svetinja, ktere se liberalizem dotekniti ne smé, in ta liberalizem je le prevečkrat pokazal, da želi tudi mladino od cerkve odverniti, samo če bi mogel; v šoli pa zastran tega zamore nastati velika nevarnost, ako postave niso po katoliških načelih narejene.

Pa nova šola v primeri s staro bo tudi draga; kar so poprej škofje, dekani, župniki opravljali zastonj, bo treba zdaj drago plačevati. Naj bi se vender pomislilo, da imamo že tako na vse strani preveč davkov, da se kmalo že ne bodo imena vedile in naj bi se ne dražilo še to, kar se zamore cenó imeti.

Prav je, da se tudi od strani vlade za šole kaj več stori, in da se v šolah več svetnega nauka uči; toda na podlagi svete vere; tega pa v novi šolski postavi pogrešamo; zato se pa bojimo, da nova šola bo namesto kerščanske družine nam prirejevala čedalje več slaboverne in zanikarne druhal. To nam očitno kaže Italija. Kakšen sad je ondi obrodil liberalizem, ko se je šola vzela Cerkvi? Torej, ravnajmo se po besedah Modrega, ki pravi: pametni zida svojo hišo na skalo, nespametni pa na pesek; in ko voda pridere, mu hišo podere. Skala je Cerkev, in na to skalo naj se tudi šola zida. Torej zoper tako napravo brezvérskih šol oporekamo, in slavno vlado prosimo, naj nastanejo zopet duhovske nadzorstva, ker le tako v red djane šole zamorejo narodom k pravi omiki in blagostanju, k časni in večni sreči koristne biti.

Iz Dobernča. Sprejmi blagovoljno, ljuba Danica, naslednje čertice o slovesnosti, ktero smo angelsko nedeljo obhajali pri nas.

Blagoslavljal se je pri nas novi véliki altar, kterelega delati pričél je bil bistroumni mladeneč A. M. od Mokronoga, pa k vojakom poklican — škoda zanj — je mógel delo opustiti; nadaljeval in izdelal ga je potem g. Leopold Gecelj, podobar iz Ljubljane, prav lepo in okusno, ter se lepoti tega dela vsakdo čudi. Stane do 1100 gld. Na vse strani skerbni in neutrudljivi gospod župnik M. Marolt so se s praznimi rokami potrebnega dela poprijeli še po zimi, in zdaj, pooblasteni od mil. škofa, so altar slovesno blagoslovili v pričo več sosednjih gg. duhovnov. Vem, da čast. gospodu ne bo všeč očitna hvala; pa jo zaslužijo. Pod njih pastirstvom so s farno cerkvijo vred vse druge podružnice po celi fari znotraj in zunaj popravljene in olepšane; pa ne le cerkve, te-

*) Najprej je gosp. dr. Čebašek v obširniši obravnavi pojasnil: namen in začetek ljudske šole, njen značaj in podlago, staro in novo šolo itd. Potem je M. Ilvar iz Šmarije besede prosil ter rekel, da želi pojasniti, kaj se po kmetih o tej reči misli. Ker je ta govor krajši, lahko precej celega podamo, dasiravno bomo gledali, da se tudi uni prvi izsnuje prej ko moč. Vr.

muč tudi vse znamenja in kapelice po svojih mestih prenovljene, da se je čuditi, koliko se dá v kratkem času doseči, ne da bi zato ktereга kaj posebno bolelo, ker vse se je veršilo iz prostih darov. — Ljudstva je bilo sile pričujočega pri lepi slovesnosti. Tako je bilo lepo, kakor na novi maši, se je čulo govorjenje. Č. g. Blaž Petrič, oskerbnik na Selih, so še s svojim čverstim govorom pripomogli, da je bil res dan pravega veselja za vse pričujoče, posebno pa za domače farmane. Iz takih svečanost in njih vdeleževanja sleherni lahko vidi, da narod slovenski je narod katoliški, in da le takrat bo srečen in zadovoljen, ako se povsod, in zlasti tudi v postavodajstvu na njegov verski značaj ozir ima.

Z Golega. (Zgodovinsko. Cerkevna 25letnica.) V prijazni ljubljanski okolici, nad izansko in želimeljsko faro, na razpeti višini pod gozdatim Mokricem zidala se je l. 1820 in blagoslovljena (ali mar posvečena?) je bila v obletnico cerkvenega posvečevanja l. 1822 po pokojnem milostljivem knezoškofu Avguštinu nova in tudi edina cerkev tiste fare, po kateri me bližnji Ljubljancje navadno poprašujejo: kje pa je to Golo? Na tem prostoru je nekđaj stalo pagansko mestice ali terdnjava, kjer se je darovalo malikom, kakor spričuje ohranjeni nad stopnicami v zvoniku golske cerkve vzdani podnožnik Jovove kamnite podobe. Že prvi tukajšni keršanski naselniki pa so tukaj častili patrono sv. Marjeto, dev. in muč., in sopatroni devici in mučenici sv. Nežo in sv. Lucijo. Lepa prostorna cerkev je bila zidana s pomočjo c. kr. patronstva po neutrudljivem prizadevanji nepozabljivega golskega gospoda Jakoba Megušar-ja, čigar vsestranske krepke delavnosti sad vživajo vsi nasledniki njegovi. Popisane je zapustil vse znamenitosti. Vedno v denarnih zadregah zarad tolikega izdelovanja ni si upal napraviti novega primerne altarja, toraj je bil kupil po dražbi v Kostanjevici iz samostana odpravljenih cistercijenzev altar za 130 gl. in leco za 45 gl., — pa dolga težavna vožnja in sostavljanje mu je belilo lase, kajti stalo ga je vse skupaj 800 gld. — Altar in leca sta tako izvrstnega dela, da umetnik občuduje marljivost pridnih rok in lepo enoto mogočne ideje, polne mičnega življenja cerkvene umetnosti. Verjetno je tedaj, da je sam altar še o časih, ko je breneči denar kaj zalegel, prišel na 10.000 gold. Podoba Marijnega oznanjenja v njem je delo Valentina Mencinger-ja od leta 1754, zares prav častitljiva, da oko se nehoté zamakne in ločiti ne more od nje.

Leco, vso verhovato izrezljano, vso živo v idealnih bibličnih podobah, slonečo na junaških ramah Samsonovih, cenil je pokojni slikar g. Longus na 5000 gl. Slišal sem od móž, ki so videli več sveta, kot jaz, da kranjska dežela nima enake. Pri obojnem delu mojster zlata gotovo sam ni kupoval, kajti delal je, kakor bi se bil opiral na botra iz Kalifornije.

In kam je prišlo vse to veličastno delo? — Časa zob vse zdrobi. — (Konec nasl.)

Iz Studenega, 12. kim. V. B. — V imenu vsih nesrečnih pogorelcev v Belskem prav serčna zahvala za mile darove, ktere ste nam blagovolili poslati! Mili in dobrotljivi nebeški Oče naj vsim dobrotnikom poverne s časnim in večnim blagoslovom! — Velika suša nas tare in vse kaže, da bo veliko pomanjkanje zanaprej; toda Bog nas k sebi kliče, ker je res spridenost velika.

Iz Rima, 5. kim. piše dober prijatelj med drugim: Dobrim Rimljanom se bilo veseliti 16. junija, ko je bil Pij IX doživel leta sv. Petra, tako tudi ne 23. avgusta, ko je doživel mesce in dneve. Toda namesto tega so pa molili in molili, — zdaj v tej, zdaj v uni cerkvi; najprej so imeli molitve pri Mariji Snežnici 20., 21. in 22. avgusta — ob šesti uri popoldne. Vsaki pot je bila ta dosti velika cerkev polna bogomoljnih Rim-

ljanov... Kako prelepo so vsi na kolenih Boga hvalili, da je Vélikemu Piju dal papeževati toliko, kolikor sv. Petru, pa prosili ga, naj mu še dá doživeti, dá dočakati prostost, mir in pravico!

Na slavni dan, 23. avg., ravno tisto uro smo imeli zahvalo (Te Deum). Cerkev je bila popolnoma polna in okoli cerkve vse kočija pri kočiji. Pri tej zahvalni molitvi je bilo nad dvajset tisuč ljudi. In ti so bili Rimljani, zakaj tujcev ni sadaj tukaj. Pač so tujci, ali ne na Božje, ampak na vražje! In ti so nam une dni dosti kljubovali in prizadevali. Od Kvirinala do Vélike sv. Marije (Snežnice) je bilo vsako malo prostora z modrilom napisano „Viva Pio IX.“ čez to pa velik črn križ (znamenje smerti), in jaz mislim, da oboje to so uni napisali. Tudi nekoliko svojih zastáv so nam ondod pokazali. Od Koloseja do sv. Janeza morali smo gledati na zidovih vsakih pet ali šest korakov kos papirja, zelenega, belega in rudečega, in na njem podobo njihovega kralja in napis: „Živio Viktor Manoilo naš kralj!“ To smo morali gledati! Pa pomislite, kako nam je bilo pri sercu... Neki mladeneč se ni mogel zderžati. Ta, ko smo se vračali iz une cerkve, odlepi blizu sv. Klemenena kos unih papirjev, in katoličani so na to kakor na ene usta zaklicali: „Živio Pij IX!“ Ali tega mladeneča so popadli orožniki, in bilo je nekoliko kervi.

Pravi Rimljani pa so še želeli moliti za svojega pravega vladarja. Tretja slovesnost je bila pri Dev. Mariji „sopra Minerva,“ od 24. do 27. avgusta. Vse dni je bila pridiga, litanije in blagoslov. Pervi dan je bil govornik jezusovec Tomasi, drugi dan kapucin Mavro, tretji dominikan D' Angelo, — vsi izbrani pridigarji. Novi, ali bolje divji Rimljani pa so jeze pokali pri toliki molitvi, pri toliki veri in vernosti, pri plebiscitu (ljudskem glasu) za papeža in hotli so to odvrčati. Zato so prvi dan, ko je bilo verno ljudstvo v cerkvi, cerkev obdali in so sramotili in gerdili vsacega, ki je prišel iz cerkve, psovali Boga in vse, kar je sveto... Bilo je zopet kervi!!... Drugi in tretji dan ne vém, če je tekla kri, pa vém, da je bilo dosti sramotenja, gerdenja in psovanja, in toliko vojaštva je bilo po vsih ulicah okoli cerkve, kakor da bi bil sovražnik pred Rimom! Četerti dan v jutro je bilo sv. Obhajilo...

Zlati lešniki

ali srečkanje za celo leto.

(Nabral F. K.)

(Dalje.)

295. Kadar čedno moliš, takrat ti z Bogom govoriš; kadar pa prid'go slišiš, Bog s taboj govori. Če nočeš ti poslušat', kar tebi on veli, tud' on ne bo poslušal, kar ga bodeš prosil ti.

296. Kdor spoved le odlaga, tud' greha ne premaga, brez božje gnade rad živi, brez božje gnade umerje, in se pognbí.

297. Redke spovedi dobro vest slabijo, oslepijo grešnika, da več grehov pozná, kterih preveč ima.

298. Vsak dan več al manj grešiti, samo enkrak, ali dvakrat v leti k spovedi iti, to ne dá v nebesa priti.

299. Pregrešni plés je duši pogubljenje, nedolžnih serc nesrečno poželenje, le satanu k veselju zbran; bi svetlih zvezd na nebi toljko bilo, kot se je na plesi grehov že zgodilo, — bi temna noč postala beli dan (sv. Krizost.).

300. Sovražnik lahko pregrešno poželenje zgubi, al pri tebi stoji, v tajisto dovoliti, al dopadajenje pobiti.

301. Kdor hoče sveto živeti, mora že v mladih letih začeti; staro, suho drevo se brez čudeža ozelenilo ne bo.

302. Posvetnež je ravno kakor votel sod; kar zgoraj notri vliješ, izteče z njega spod.

303. Nečiste, pregrešne želje pogasiti pred Bogom več veljá, kot celo vojsko sovražnikov odpoditi.

304. To je poštena, hvale vredna zlahta, ki se ne prepira za posvetno blago, ampak za sveto nebo.

405. Nagla jeza pamet otemni, človeka v živino spremeni.

306. Kar se kdo nauči, ga nikdar ne teži.

307. Naj pravičen ravno služi, vender je le svoj gospod; in grešnik, naj kraljuje, vender žalostno hlapčuje; koljkor ima hudobij, toliko gospodinj. To govori sv. Avguštin.

408. Veliko je z mečem pomorjenih, še več z jezikom pogubljenih. (Dalje nasl.)

Razgled po svetu.

Svobodna Cerkev v svobodnem srenjskem svetu. Srenjski svet v Budi je sklenil in ukrenil, da dogme o nezmotljivosti ne more sprejeti, ki ni še dosegla „placetum-a;“ toraj prepové njeno razglašanje po cerkvah in šolah svojega patronata: če kak duhoven zoper to dela, zdajci je zgubil svojo službo! — Srenjski svet prehudi — v madjarski Budi: Kaj te versko vprašanje pita? derži svojga se kopita!

Sedanje volitve kažejo, da so liberaluhi ljudstvo posebno s tim zoper duhovne dražili, ker so kričali, da duhovni hočejo zopet tlako in desetino na dan spraviti. — To je pa ravno nasproti, zakaj liberaluhi so napravili že zdaj novo tlako in novo desetino, ker še nikoli ni bilo tolikih in tako velikih davkov, kakor ko so začeli liberalci gospodovati, — oni tedaj napravljajo vedno nove tlake in nove desetine, če tudi pod drugimi imeni. Na „osrečenem“ Laškem bi bilo kmali že posebnega besednjaka treba, da bi vse razne imena novih davkov vanje zapisovali, in dasiravno so z ravno tega cerkve, škofo, duhovstvo, papeža oropali, vender nimajo nič drugega kakor dolgove in davkovske pôle za ubogo ljudstvo. — Katoliško duhovstvo ljudstvu še nikoli ni lagalo, nikoli ga ne žulilo ali v škodo napeljevalo; to znajo le Antikristovi aposteljni, in potlej to na duhovne zvrčajo — volkovi v ovčjih kožah.

Na Moravskem so okrajniki (hejtmana) odrekli kaplanom volitveno pravico. Duhovstvo pa — ne bodi leno — se oberne do olomovske konzistorije, konzistorija se zdajci pritoži pri vladnem namestništvu; in le-to je 23. avg. 1871 razsodilo, da vsi redno vstanovljeni kaplani in kooperatorji imajo volitveno pravico.

V Rimu, piše „Palestra,“ je 23. avg. pripeljanih prav veliko sodov kamnenega olja (petroleja). Druga zaloga te žalostne tvarine je v magacinu pri Marmorati, tudi v Rimu. — Ravno ta list pripoveduje, da je 1. kim. šlo proti Napolju kacic 100 garibaldežev. Znano je, da to mesto je véliko gnjezdo laških rudečkarjev.

Brazilski cesar in nizozomska kraljica, kakor se sliši, imata to jesen priti na Laško in se nekaj časa v Rimu muditi.

Ni čas zdaj na kaki spominek Piju IX. v Rimu misliti; katoličani že tako darove dajejo za sv. Očeta, in laški kremplji po vsem segajo, kar je velikoserčnost papežev napravila prejšne leta, pravi „Genf. Kor.“ Zato tudi programa o tej reči nočemo naznanovati.

Močno pretresel je prebivalstvo v Rimu prigodek dosti očitne sodbe Božje. 28. avg. je neki zidarski mojster bogokletstva bruhal zoper Boga in Mater Božjo, potem stopil v pivnico blizo cerkve ss. Celsa in Juliana; komaj pa se je k mizi usedel, se je bogoskrunež zgrudil — zadét od mertvuda.

V Rimu se je vstanovila politiška družba iz vsakte-

rih sovražnikov katoliške vere, ki je sprejela imé od „Viktorja Alfieri-a.“ Znamenito je, da 4. členek tirja, naj družba posebno pospešuje zvezo z Nemčijo in Italijo (na Francosko jim pač ne diši, ker tam se katoličanstvo budi), v verskem oziru pa, da naj katoličanstvo pobija, kakor koli more, protestanstvo pa podpira. (Tedaj takó, kakor pri nas liberaluhi!) Peti členek nalaga udom: gnati na odpravljenje papeštva, na oddaljenje papeža iz Rima, in da naj se duhovnom vzamejo deželske pravice. Po 6. členu imajo udje nalogo: v kaki vojski s tujcem, preden bi bila še redno napovedana, poži-gati cerkev kolikor naj več morejo, zlasti pa Vatikan (papeževo poslopje), siliti duhovne s preganjanjem iz dežele. Da je kdo ud pri taki „tolovajski“ družbi, mora plačati po liri na mesec. — Zmiraj bolj tedaj se razodeva, kam merijo sovražniki resnice, pravice in zveličanja.

Tukaj imamo priliko poprašati neko reč naše sosedé Štajarce. „Sl. Narod“ je že tu pa tam nekako pomelljivo povdarjal, da Štajarci nočejo svečenika pa poslanca. Več o tem zdaj ne govorimo, ker to se nam zdi prečudno in skoraj neverjetno pri katoliških Štajar-cih; če pa je res tako, prašamo: bratje slovenski Štaj-jarci, v kakošnih temnih verigah ste pa Vi. Ranji Slom-šek so o neki taki priliki prašali: „Slovenci, kaj so Vam vaši duhovniki žalega storili?“ Kteri poslanec je bolj natanko svoje dolžnosti spolnil, kakor kanonik Kosar, in kateri se more bolj spretnega imenovati, kakor on? Od kod tedaj so tiste čudne reči, ki jih „Narod“ pripoveduje, ako niso presiljene?

Gotovo je, da tudi po Slovenskem lazijo „zelencovi dihurji,“ ki ljudstvo zoper Cerkev in duhovne šuntajo, toraj bodite previdni in „lažnjivim prerokom“ pokažite, kje so vrata, kadar se k vam priplazijo.

V Genovi hočejo preganjavci katoliške vere zopet nov shod napraviti. Liberalci in demagogi, kakor piše „Unità,“ so se strinili: z vsimi sredstvi in po vsakem načinu mahati po katoličanstvu. Liberalizem tedaj svoje rogove zmiraj manj skriva, poslednjič jih popolnoma stegne. Kar tiče glavni in véliki vspéh, so res njegovi rogovi polževi rogovi, ker preganjanje vero množi in poživlja; toda posameznim krajem utegne vender silovito škodo napraviti, veliko ljudi pogubiti. Vsakemu je znano, da s preganjanjem je večkrat že celim deželam ugasnila luč sv. vere in povernile so se v krivo vero, v razkolništvo, v nejevero in barbarstvo.

Na Francoskem je 31. avg. postal Thiers predsednik francoske republike. Izvolil ga je narodni zbor. Rekel je, da ima trojno nalogo: 1. Vmiriti Francijo, 2. rešiti jo tujega obsesstva, 3. storiti jo častitljivo in spoštovano. To je tisti Thiers, ki ga je bil Napoleon III zaperl in potlej pregnal — polastivši se ko cesar 2. grudna 1851 francoskega prestola. Kdo bi si bil takrat mislil, da mu bo Thiers kdaj naslednik? To je tisti Thiers, ki je z vsim zborom tleskal pohvalo, ko je minister Rover 5. grudna 1867 rekel: „Nikoli se ne bo Italija Rima polastila; nikoli ne bo Francija terpela, da bi se ta sila storila njeni časti.“ Menda v 4 letih ni pozabil Thiers, kaj je Franciji v čast? —

Prošnja za versko odrejo vojakov. „Univers“ je razglasil do narodnega zbora prošnjo, ki obsega želje, občutke in vošila vsih katoličanov, namreč za versko odrejo vojašine. „Naša vedna skerb je,“ pravi prošnja, „da odrejamo svoje deržine ter jih obvarujemo pregrehe in nejevere; deržava pa mora naše delo nadaljevati berž ko izpod naše roke pridejo sinovi pod njegovo pokoršino; deržava mora sprejeti poročstvo za-nje v verskem in nraavnem oziru.“ Ta neizrečeno tehtna prošnja in čisto neogibljava deržavina dolžnost je še

dalje izpeljavana in k sklepu je rečeno: To postavo (za versko in pravno ali čednostno odrejo vojašine) tirjamo deržinski očetje; tirjamo jo v imenu verske svobode svojih sinov, v imenu naših dolžnost kakor očetov, v imenu pravice in deželne koristi. — Pripravljeni smo k velikim darežljivostim, pripravljene, če je treba, dati kri svojih sinov; je pa dar, ki ga domovina ne more tirjati in ki nihče nima pravice privoliti ga, to je dar vesti in vere.“

Kako potrebno je to tudi v Avstriji, zlasti zdaj, ko mora vse biti vojak, k temu ni treba pojasnovanja.

Iz Ljubljane. Devetnajst moravskih občin je po g. P. Wurm-u poslalo ministru za nauke prošnjo: „Naj blagovoli Vaša Prezvzišenost ves svoj vpliv premilostivo v to obračati, da se sedanja šolska postava ustavi.“ — Tem 19 občinam se blezo šolska postava ne zdi tako vsestransko popolnoma za cerkvene potrebe, kakor deželnemu šolskemu svetu v Ljubljani, ki je bojda kaj tolažilne nauke dal nekemu krajnemu šolskemu svetu, kateri je nekaj enacega prosil, kakor „Laibaherca“ pripoveduje. — Omenjene moravske občine so bile močno razveseljene, ko je minister med drugimi tudi moravski deželni šolski svet prašal, ali in v čem naj bi se sedanja šolska postava spremenila? Zanesljivo mislijo, „da minister z njimi vred čuti, da šolska postava, zoper katero se oglašujejo celi narodi, naše šole pod nič spravi, Avstrijo z narodi vred pa na kraj nesreče.“ Milujejo pa, „da namen ministrov je bil z brezobzirnim odgovorom moravskega deželnega sveta v nič djan.“ — Dokler je kaka dežela s katoliškim prebivalstvom v razporu s cerkveno naj višji oblastjo tudi zavoljo šolskih postáv, naj deželni šolski sveti ne mislijo, da deželi zadostujejo, ako se k tacimi postavami zadovoljni kažejo.

Deželni zbor se je pričel v četrtek po sv. maši. Dr. Razlag je dež. glavar. — Za poslanca v Idriji je izvoljen g. notar Irkič z dvema tretjinama glasov. — Veliki posestniki so izvolili v deželni zbor dr. vitez Zavinška in gr. Lud. Blagaja, vstanoverca. — Volitve sedanje so tako doveršene po Avstriji, da utegne na prihodnjem državnem zboru biti 138 spravoljubnih in 65 spravokljubnih poslancev; tedaj bi bili čez dve tretjini za spravo, in to je dosti, da vstavo spremené, kar je kervavo potrebno v cerkvenem in deželskem oziru. Čez 16 milijonov avstr. prebivalcev je po deželah, ki so za spravo, čez 4 milijone pa taci, ki so zoper spravo. — Veliki posestniki so poskerbeli za svojo „nezmotljivo verfassungo“ s protestom zoper zbor in bodo svetili v sejah s svojo nepričujočnostjo. — Dež. glavar je pričel zbor s slovenskim in nemškim nagovorom. Perva seja bo v ponedeljek.

Prof. Šolar je postal deželni šolski nadzornik za gimnaz. in realko na Kranjskem.

Iz Slavinske fare, 7. sept. — Klic pogorelcev v Petelinah in v Radokovi vasi ni bil zastoj; obrodil je dober sad in prinesel lepih zbirk po Danici. Toraj vse dobrotnike v imenu imenovanih pogorelcev priserčno zahvaljujem in rečem: Bog Vam stotero poverni Vaše mile darove! Ant. Pokorn, fajm.

Iz Breznice, 4. sept. S slovesnostjo, katero smo tukaj obhajali letos 28. avg., more se le prva primerjati, ki je bila tukaj pred 50 leti, ko so bili namreč l. 1821 tedanjni ljubljanski škof Avguštin na praznik sv. Avguština posvetili novo Brezniško cerkev ter so ob enem tukaj praznovali svoj god.

Praznovali smo sv. Avguština tudi letos, obhajaje 50letnico cerkvenega posvečevanja. V nedeljo popoldne oznanjalo je priterkovanje in strel, da bode jutri za

Brezniško faro nekaj posebnega. Cerkev je bila od zunaj in od znotraj lepo ozaljšana, zgodaj napolnjena po božnega ljudstva, ki si je v veliko srečo štelo biti po prvi sv. maši ob 6 z blagoslovoma nadalje še pri toliko mašah, ki so bile zaporedoma pri vseh altarih. Ob 10 se med veličastnim priterkovanjem in gromečim strelom verstí v parih proti cerkvi okoli 30 duhovnov, med njimi 13 brezniških rojakov, in na zadnje v svitli obleki z mitro in pastirsko palico gospod stolni prošt dr. Jan. Pogačar, tudi Brezničan, ob enem pridigar tega dné. Spominjali so se pridigar iz mladih lét še dobro, ko je bila fara še na Rodinah, prav na kraji fare. Nastala je želja zidati novo farno cerkev sredi fare, dobrotniki so velikodušno darovali, vsa fara je goreče pomagala, delo se je srečno doveršilo. Posebno ginjeni so bili tisti, ki so se pred 50 leti še pridno vdeleževali dela pri cerkvi.

Mladina, ki bode zopet čez 50 let doživela 100letnico, naj se tadaj spominja govornika in večine poslušalcev, ki bodo tadaj že v večnosti. Pri naslednji veliki maši so v prostornem duhovnišču (presbiteriji) lahko asistirali vsi nazoči duhovni. Pri kosilu pri preč. gosp. župniku L. Pintarju so se verstile napitnice in brali pozdravi od 5 nenazočih rojakov duhovskega stanú in od nekterih družih povabljenih, ki se niso mogli slovesnosti osebno vdeležiti. — Fotograf iz Bleda je v spomin tega dné fotografiral brezniške rojake, vse nazoče duhovne, in tudi cerkev.

Osmina potem se je obhajala s sv. mašo med izpostavljenim sv. Rešnjim Telesom.

Duhovske spremembe.

V ljubljanski škofiji. Preč. g. Mat. Strucelj, fajm. v Dolenji vasi, je dobil faro Ternovo pri Bistrici, in Dolenja vas je razpisana 12. sept. Č. g. Mih. Lazar, vodja in kateh. v Kranju, pride za prvega učitelja na pripravniško dekliško šolo v Ljubljano. — Prestavljeni in postavljeni so čč. gg.: Fr. Spendal s Teržiča za vodja in kat. v Kranju; Karol Ceme, novoposv., za kapl. v Smlednik; Ign. Koren z Dragatuša v Šempeter pri Nov. mestu; Jan. Poklukar, novoposv., na Dragatuš; Fr. Marešič, novoposv., k sv. Duhu. — Umerl je č. g. Ant. Jakič, fajm. v Mokronogu, 8. sept. (R. I. P.); fara je razpisana 12. sept. Tudi Turjaška fara je zopet razpisana 5. sept.

V teržaški škofiji. Razpisani ste: Fara Gročana do 20. t. m., in Korte d'Isola (ne Izola).

V lavantinski škofiji. Č. g. Fr. Kene je postal župnik na Sladki gori in č. g. Fr. Ermenc župnik v Lučah. Č. g. Mat. Pogelšek pride za provizorja v Zavodnje. — Prestavljeni so čč. gg. kaplani: Jak. Kolednik v Črešnovice, Jan. Šparhakl v Hoče in Vinko Kolár k Šentjanžu na Dravskem polji. — Za kaplane so sledeči čč. gg. novomašniki nameščeni: Ant. Vraz k sv. Mariji Snežnici, Fr. Geč v Muto, in Jože Juršič k sv. Martinu pri Vurbergi. — Č. g. Mih. Šantel je stopil v pokoj.

Dobrotni darovi.

Za sv. Očeta. Z Roba 4 gl.; 1 tol. za 1 gl.: za srečno zadnjo uro. — G. A. K. 1 gl. sr. proseči blagoslova zase in za svoje svate. — E. P. 1 gl.

Iz Berda za pogorelce: V Belskem 2 gld.; v Rodokih 2 gl.; farmani: za Vižmarje 2 gl.; za Poljance 2 gl.; za Draveljske pogor. 2 gl. Vižmarci, Poljanci in Dravljanje so mi pred 43 leti proseno biro dajali, zatoraj še 10 gl. v njih silni potrebi.

Na Berdu, 10. kim. 1871.

Jan. Burger.